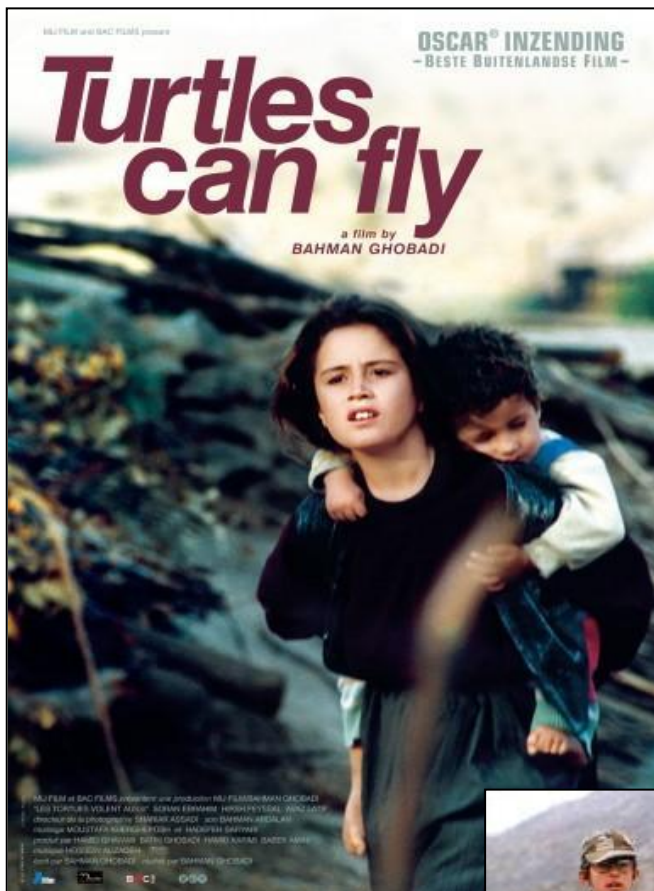

“LAKPOSHTHA HÂM PARVAZ MIKONAND”
(LAS TORTUGAS TAMBIÉN VUELAN)

GUERRA I INFANTESA

Autor: **Ramon Breu**

SINOPSI

Els habitants d'un poble del Kurdistan iraquiana, en la frontera entre Iran i Turquia, busquen desesperadament una antena parabòlica per aconseguir notícies sobre l'imminent atac dels Estats Units contra l'Iraq. Un noi, anomenat Mister Satèl·lit per la seva habilitat en instal·lar antenes parabòliques, organitza tots els nens del poble per buscar mines anti-persona i després vendre-les.

Un nen mutilat a causa de les mines, que ve d'un altre poble amb la seva germana i un nen petit, té una premonició: la guerra s'apropa...

Un film que impressiona, realitzat sota un impuls neorealista que dona forma a una ficció inventada pel cineasta Ghobadi, però protagonitzada per nens i nenes que no són actors i filmada en els escenaris de la tragèdia. En poques ocasions el cinema actual ha retratat de manera tan punyent la realitat d'una catàstrofe humanitària, provocada pel deliri d'una guerra finançada pels fabricants de l'horror.

FITXA LA PEL·LÍCULA

Títol original: **Lakposhtha hâ m parvaz mikonand**

Director i guió: **Bahman Ghobadi**

Productors: **Hamid Ghavami; Batin Ghobadi; Hamid Karimi i Babak Amini**

Any de producció: **2004**

Nacionalitat: **Iran – Iraq**

Director de fotografia: **Shahriar Assadi**

So: **Bahman Bani Ardalan**

Música: **Hossein Alizadeh**

Muntatge: **Mostafa Khergheh Poosh**

Durada: **95 minuts**

Intèrprets: **Avaz Latif** (Agrin), **Soran Ebrahim** (Satellite), **Hireh Feysal** (Hangao), **Saddam Hossein Feysal** (Pasheo), **Abdol Rahman Karim** (Rega), **Ajil Zibari** (Shirko).

ACTIVITATS

1 – Elaboreu una sinopsi del film i una descripció física i psicològica dels principals personatges.

2 – Per què Mister Satèl·lit diu paraules en anglès, tot sovint? Què ens vol transmetre el director i guionista Bahman Ghobadi amb aquest detall?

3 – En l'escena on els caps del poble estan reunits davant la televisió, es parla de *canals prohibits*. Per què deuen estar prohibits? També apareixen imatges de la reunió de les Azores. Qui la va protagonitzar? Què es va decidir?

4 – A què es dediquen els nens? Qui els compra les mines? Qui les deuria haver col·locat? Investigueu aquestes qüestions.

5 – Excepte la nena protagonista, al llarg de la pel·lícula només surten nens. Com és això?

6 – Com valoreu la vida dels nens kurds en les circumstàncies que explica la pel·lícula? Com són les relacions entre ells? Com els afecta la guerra passada i la futura? Com hauria de ser la seva vida de nens?

7 – Parlem ara del nen mutilat i de la seva germana:

- a) Per què està mutilat? Quina facultat especial té? Com el fa sentir aquesta qüestió? Que se n'havia fet dels seus pares?
- b) De qui és fill el nen petit? Per què la noia es vol desfer del nen petit?
- c) Per què es suïcida la noia?

8 – Què simbolitzen els peixos vermells? A què fa referència el títol de la pel·lícula?

9 – Feu una valoració final del film.

Llenguatge i tècniques audiovisuals

1 – En la primera imatge del film la càmera va seguint els peus de la nena: com es diu aquest moviment de càmera? A continuació veiem el penya-segat des de darrera de la nena (de dalt a baix) i des de davant (de baix a dalt) Quin nom tenen aquestes angulacions?

2 – Quan Mister Satèl·lit, el senyor Ismael i altres van a una ciutat a comprar la parabòlica, podem veure un pla d'un carrer principal atapeït de gent. De quin tipus de pla es tracta?

3 – En l'escena on observem el nen petit envoltat de enormes casquets (cartutxos metàl·lics buits) i va cridant angoixat *Mama! Papa!*, per un moment la càmera ens ensenya el que ell mig veu. Com es diu aquest recurs fílmic?

4 – Sabem el que li va passar a la noia i als seus pares a través d'un recurs que fa marxa enrera en el temps. Quin nom té?

5 – Gairebé a continuació, el noi mutilat somnia el futur i veiem imatges dels soldats americans, de la guerra i de la gran estàtua de Saddam Hussein a Bagdad, enderrocada. Com s'anomena aquest salt en el temps cap endavant?

6 – Escriviu el guió de la continuació de la pel·lícula on s'expliqui, mínimament, què fan el noi mutilat i Mister Satèl·lit?

PARLA EL DIRECTOR

Bahman Ghobadi va néixer l'any 1969 a Bané, al Kurdistan iranià. Mentre era estudiant, va treballar en una emissora de ràdio i s'incorporà a un grup de joves cineastes amateurs a Sanandaj, amb els que va començar a realitzar curtmetratges. Després es va instal·lar a la capital i es va matricular a la universitat per estudiar cinema, però va haver d'abandonar la facultat abans d'acabar els seus estudis. Entre 1995 i 1999 va realitzar una desena de curtmetratges que van obtenir nombrosos premis en diferents festivals nacionals i internacionals: *That Man Has Arrived* (1995); *Again Rain With the Song* (1995); *The Reception* (1996); *Like Mother* (1996); *God's Fish* (1996), *Part of the Notebook* (1996); *Life in the Fog* (1998) i altres. L'any 1999 va ocupar el lloc de primer assistent d'Abbas Kiarostami durant el rodatge de *El viento nos llevará*. L'any 2000 va dirigir el seu primer llargmetratge, *A Time for Drunken Horses* (*Zamani barayé masti asbha*), que es va presentar a la Quinzena de Realitzadors de Cannes i va obtenir la Càmera d'Or i el Premi de la Crítica Internacional. El seu segon llargmetratge, *Songs of My Motherland* (*Gomgashtel ar Aragh*, 2002), fou presentada a Cannes, a la secció *Un Certain Regard*, i premiada al Festival de Xicago. *Las tortugas también vuelan* (*Turtles Can Fly / Lakposhtha hâ m parvaz mikonand*) va aconseguir la Conxa d'Or a la Millor Pel·lícula del Festival de Sant Sebastià de 2004.

“El nens pobres eren els principals protagonistes del meu primer llargmetratge i tornar-me a centrar en ells en aquest cas no fou una cosa pensada prèviament: tenia ganes de fer una pel·lícula urbana sobre el meu passat, però quan vaig anar a Bagdad, dues setmanes després del començament de la guerra d'Estats Units contra Iraq per a l'estrena de la meua pel·lícula *Songs of My Motherland*, amb un petit vídeo digital vaig filmar el que vaig poder veure a Bagdad però també a altres ciutats. Vaig veure moltes atrocitats en la vida de la gent, i especialment en la dels nens, que sempre són les primeres víctimes i de les que ningú no en fa cas. Jo volia fer una pel·lícula contra la guerra. De tornada a Iran, vaig revisar el que havia gravat, vaig decidir tornar i fer una pel·lícula on aparegués tot allò que m'havia alterat: terrenys minats, gent perduda, la inseguretat... Me'n vaig anar a viure amb els nens per sentir-me més a prop d'ells. Després vaig intentar reconstruir les experiències que havien viscut. Vam rodar amb un equip bastant reduït (no vaig aconseguir l'autorització de rodar a Iraq fins mesos més tard). Precisament en el moment en què les cadenes de televisió del món sencer anunciaven el final de la guerra, vaig fer una pel·lícula on les superestrelles no eren ni Bush, ni Sadam, ni cap altre dictador. Tots ells havien estat estrelles dels mitjans de comunicació del planeta, però ningú parlava del poble, els iraquians, que només eren figurants... En aquesta pel·lícula els personatges secundaris són Bush i Sadam; els protagonistes són el poble i els nens de l'Iraq. La idea inicial era fer un film de ciutat sobre adults, però quan vaig veure tants nens amb aquesta desesperació, sense braços ni cames, no vaig poder evitar parlar del seu patiment.

Hi ha moltes armes, i s'han destruït escoles Hi ha milers i milers de mines, i cada dia hi ha nens morts o ferits a causa d'aquestes mines. Es tracta d'una pel·lícula sobre la guerra i mostra la tragèdia de la guerra, sobretot pel que fa als nens, que són els que més la pateixen. També crec que, d'alguna manera, aquesta pel·lícula no tracta exactament sobre els nens, sinó sobre els joves que han hagut de convertir-se de pressa i corrents en adults, que mai han tingut infantesa. Molts adults no han vist el patiment que aquests nens han vist al llarg de la seva curta existència.

En la meua pel·lícula el treball dels nens consisteix en trobar mines anti-persona per després vendre-les, perquè tot i que no sé des de quan està minat el Kurdistan, tant la meua àvia com la meua mare em van explicar històries de mines anti-persona i de les víctimes que han provocat. Des que es van inventar, el Kurdistan ha estat i segueix sent un dels països més afectats per elles. Els fabricants americans i europeus en van vendre a dictadors com Sadam o d'altres i les van disseminar al llarg del país. Caldrà molt de temps perquè es puguin retirar. Cada dia, cada hora hi ha persones innocents que moren o queden mutilades per culpa de les mines.

Al film tots els personatges busquen informació via satèl·lit sobre la guerra que s'apropa, encara que no entenguin l'idioma i les imatges mostrades per televisió vagin en contra de les seves creences, però finalment la informació els arriba a través de les prediccions del nen mutilat. Jo crec que les cadenes de televisió pertanyen a grups d'interessos que consideren els ciutadans del món com a simples figurants. Ells, amb les seves cadenes i les seves guerres, ens fan servir com a joguines i ens imposen la guerra bruta per guanyar més diners. Davant la situació en què es troba la nostra regió i les seves repercussions en el món sencer, jo poso en dubte qualsevol forma d'informació, fins i tot de la premsa escrita!

És prematur parlar de cinema kurd. Quan a cada ciutat hi hagi com a mínim dos o tres cinemes i laboratoris, etc., llavors sí que podrem parlar de cinema kurd, però actualment no hi ha sales i a les poques ciutats on n'hi ha els espectadors no hi van perquè no tenen diners. Tot el que tenen s'ho han de gastar en menjar i armes! De totes maneres, jo com a cineasta, encara que he treballat amb un director com Abbas Kiarostami intento fer pel·lícules a la meua manera, m'inspiro en la cultura del meu país. És una veu que ve del meu interior: el patiment i el dolor m'apassionen. Faig pel·lícules com una manera de compartir el patiment del meu poble. Em trobo ple d'energia quan sóc allí, amb ells.

Al Kurdistan no tenim actors perquè allí el cinema és un art nou, però encara que no tinguem actors no professionals treballo amb ells com si ho fossin i els dirigeixo de tal manera que puguin entrar dins el personatge.

(...) Volia que Satèl·lit fos el fil conductor que unís els diferents elements de la història, perquè l'espectador trobés una unitat narrativa al mateix temps que explicava la història de la noia traumatitzada pel seu passat i la del seu germà que predeu el futur. A l'acabar la pel·lícula un entén que el passat és amarg, que el present és amarg i que el futur només depèn d'un mateix. Els poderosos estrangers no tenen intenció de crear un paradís per a nosaltres. Ells ens exploten per construir llocs meravellosos només per a ells.”

Adaptació i traducció de CinEscola

Activitats

1 – Bahman Ghobadi és un jove director kurd que pertany a un cinema minoritari i d'un país del Tercer Món. Malgrat això, és capaç de fer unes pel·lícules de gran qualitat, que emocionen, i molt, els espectadors. No només els països occidentals fan bon cinema, també trobem films de molt d'interès en els països pobres. Investigueu sobre el cinema d'Amèrica Llatina, del Nord d'Àfrica o asiàtic: quins directors o directores destaquen? perquè no arriben més sovint aquests films a les nostres pantalles? Visioneu un d'aquests films i feu-ne una valoració crítica.

2 – El director diu que *aquesta pel·lícula no tracta exactament sobre els nens, sinó sobre els joves que han hagut de convertir-se de pressa i corrents en adults, que mai han tingut infantesa*. Expliqueu com queda reflectida aquesta idea en el film.

3 – Busqueu informació sobre les mines anti-persona: origen, fabricants, geografia, esforços de l'ONU i de diferents ONG's per eliminar-les...

4 – Com valoreu l'opinió de Bahman Ghobadi en el sentit de posar en dubte qualsevol informació dels mitjans de comunicació.

EL POBLE KURD

El petit cos d'un nen kurd mort per inanició; un pare plorant sobre la tomba del seu fill; una noia al costat del seu vell pare caigut al costat de la carretera; una àvia demanant ajut, pietat, qui sap a qui; milers de mans aixecades esperant un tros de pa. Aquestes i altres imatges fan indignar l'opinió pública. Però aquestes escenes no són noves. La mort, el dolor, la humiliació i la injustícia han assolat durant segles el poble kurd.

Des de la primera divisió del Kurdistan durant el segle XVI, entre l'imperi otomà i el persa, els kurds han mort sota les espases, llances, bales i canons de tots aquells imperis o estats que els van arrabassar la seva terra (...).

Víctimes de la guerra i de la pau, utilitzats i abandonats, els kurds són els nous màrtirs de la història (...).

Després de la Guerra del Golf es va parlar d'un nou ordre internacional basat en el dret i la justícia, però no per als kurds, considerats ciutadans de segona (...)

Aquest poble no rendeix culte a la mort, sinó a la vida; gràcies al cinisme, ha hagut de suportar segles de violència. Per què? Per preservar la seva identitat. Orgullosos del seu passat, els kurds, descendents dels medes, guardians del temple de Zoroastre, han agafat les armes contra els seus enemics. Els seus *peshmergues*, guerrers que “van davant de la mort”, defensen el seu dret a la vida. Però el dolor atàvic segueix ancorat en les seves

mirades. Tots els que han pogut contemplar aquesta nostàlgia llunyana, semblant a les seves altes muntanyes, comprendran el refrany kurd que tant repetia Ghassemlú: “Els kurds només tenim el suport del nostre poble i de les muntanyes, els nostres únics amics que sempre ens han protegit”.

C. Prnhuber. “Todos somos kurdos” 1991. Citat a Biosca, G. / Clavijo, C. *Cambio y diversidad en el mundo contemporáneo*. Barcelona, 1993. Editorial Graó. Traducció de CinEscola.

Activitats

- 1 – Cerqueu informació sobre la història i les característiques del poble kurd per complementar les dades del text.
- 2 – Elaboreu un mapa del Kurdistan que assenyali els estats que actualment es reparteixen el seu territori.
- 3 - Busqueu informació sobre la seva situació després de la caiguda de Saddam Hussein, un dels seus darrers botxins.

TESTIMONIS DE L'HORROR AL KURDISTAN

A través d'un *flash-back* que el film ens ofereix, podem veure imatges que fan referència a la repressió que el règim de Saddam Hussein va desencadenar contra el poble kurd entre els anys 1987 i 1988.

Durant l'estiu de 2006, el Tribunal Suprem de l'Iraq, en el marc del judici contra Saddam i sis dels seus alts col·laboradors acusats de genocidi, va cridar a declarar a diverses víctimes kurdes perquè expliquessin els fets ocorreguts en els seus pobles. La premsa d'aquells dies se'n va fer ressò:

La testigo Adiba Aula Baiz, de 45 años, relató su experiencia durante un bombardeo de la aviación iraquí contra la población de Balizan, en la provincia de Suleimaniya, al norte del país, durante el verano de 1987.

La mujer explicó que después que una bomba cayera en la parte trasera de la casa, el cuerpo de su hija comenzó a arder y su piel a despegarse. Aula agregó que tras la explosión su marido y ella percibieron un olor “asqueroso, como a manzana podrida”, que invadió el ambiente. “Después, mi hija Naryus entró en casa y se quejaba sin parar mientras vomitaba sobre su ropa. La agarramos para meterla en casa y bañarla, y nos dimos cuenta de que las armas que habían utilizado en el bombardeo eran químicas y tóxicas”, dijo.

También relató cómo la llevaron al hospital y después la arrestaron “Estuve tres meses sin poder ver. Mi hijo tampoco veía nada. Yo sólo gritaba. Al quinto día empecé a abrir un poco los ojos. La escena era terrible. La piel de mi hijo y la mía se habían vuelto

negras”. Afirmó que como consecuencia de los bombardeos tuvo dos abortos y que tres meses después su padre falleció. “Qué Dios os deje ciegos a todos”, dijo Aula señalando a Sadam y a los otros acusados.

La segunda testigo en declarar fue Badria Said Jadar, de 56 años. Habló sobre la frecuencia con la que los aviones bombardeaban Balizan entre 1987 y 1988, y los efectos que tenían sobre la población en el Kurdistán iraquí. “Algunos bombardeos nos hacían vomitar. Nos lloraban los ojos, y otros debilitaban nuestra vista”, explicó.

(...) “Mis familiares desaparecieron después de que nos separaran en el centro de detención”, relató. Según su testimonio, todos eran fotografiados y los hombres se quedaban detenidos mientras las mujeres y los niños eran transportados en camiones a la zona en la que vivían.

(...) La tercera mujer en declarar fue Bahía Mustafá Mustafá, de 52 años. La testigo relató cómo aviones de guerra bombardearon su pueblo, en la provincia de Erbil, en 1987. También explicó que durante la campaña militar perdió a su marido y a 10 familiares en la campaña de represión lanzada por el Ejército iraquí.

La testigo comentó que tras el bombardeo se refugió con sus hijos en la casa y percibió un “olor repugnante, que no era normal, como el ajo o una manzana podrida”. Al poco tiempo de padecer el ataque comenzaron las consecuencias: “Al entrar en casa, mis hijos y yo empezamos a vomitar y más tarde perdimos la vista”.

(...) La defensa se burló de ella preguntando si cocinaba con ajo, sugiriendo que era su cocina la que generaba el mal olor y no las bombas del ejército iraquí. El comentario provocó una sonrisa en el rostro de Sadam y una carcajada por parte de su primo Alí Hasan Majid, conocido como “Alí el Químico” por su determinación de usar gas venenoso contra los kurdos.

“Los testimonios del horror en Kurdistán” El País. 24-8-06

Activitats

- 1.- Què és un genocidi? Quins altres genocidis de la història contemporània podríeu citar?
- 2.- Per què el règim de Sadam volia fer desaparèixer el poble kurd? Investigueu sobre la qüestió.
- 3.- Situeu sobre un mapa de la regió les localitats esmentades.
- 4.- Feu una recerca sobre les armes químiques i la legislació internacional sobre elles. En quines altres ocasions s’han fet servir?
- 5.- Valoreu el somriure de Sadam i la riallada d’Alí el Químico, comentats al final de la informació.

UNA NENA DE LA GUERRA

- Tenia dos anys quan va esclatar la Guerra Civil. Els homes van desaparèixer i les dones van entristir. Jo creia que el meu pare ens havia abandonat i que tothom estava enfadat per alguna cosa que jo havia fet. Diu la meva mare que em vaig convertir en una ombra.

- I vostè ho recorda?

- Perfectament. Em despertaven a mitjanit i m'embolicaven amb una manta per portar-me al refugi. Si ja era massa tard m'embolicaven amb un matalàs. Recordo la sensació d'ofec i fosc.

- Van fugir?

- A Figueres. Allà aquella nena callada va quedar traumatitzada per sempre. Tenia quatre anys, va explotar una bomba i vaig quedar atrapada en la runa, protegida per una porta que em va caure a sobre. Quan van aconseguir treure'm vaig veure restes humanes per tot arreu i la meva mare estesa, sense moure's.

- Viva?

- Tenia la cara plena de sang i el cabell tot blanc: jo pensava que era la meva àvia, no entenia res. Quan es va recuperar una mica, vam anar a l'hospital; hi havia tanta gent que no podíem entrar. A la plaça hi havia un camió amb dos fileres de morts. Veia els peus i recordo que vaig pensar: "Què ben col·locats que estan!"

- Vostè es va recuperar?

- Mai, són imatges que revisc com si haguessin passat ahir mateix tot i que han passat fa més de seixanta anys. Quan veig per televisió imatges de la guerra d'Iraq començo a suar i a preguntar-me què hauran viscut aquest nens mutilats, si els seus pares viuen i quin serà el seu futur. Si pogués els abraçaria. Jo vaig emmudir fins als 55 anys no vaig parlar de tot el que vaig viure.

- Va creuar els Pirineus?

- A peu: desnudits, sense roba i sobre la neu. Em queixava de gana i un soldat va anar-me a buscar menjar. El van matar per culpa meva. No vaig poder oblidar-ho però no deia res: creia que el fet de callar era com si les coses no haguessin succeït i la meva mare pensava que no m'afectaven. De dia callava i de nit totes les imatges tornaven, com si em continuessin bombardejant per dins.

- Va acabar aquell suplici?

- Vam arribar a un poble de França i la meva mare es va posar a treballar en una cuina. Li van dir que la nena no podia voltar per allí.

- I què va passar?

- La meua mare, amb tota la pena del seu cor, em tancava a l'habitació. Quan arribava, de nit, em trobava sempre en un racó morta de fred i plorant. El meu consol era sentir jugar els nens al carrer i veure les ombres que els carros dibuixaven sobre el sostre de l'habitació quan passaven. Així vaig viure durant quatre mesos.

- No tenia ni un conte ni una joguina?

- No, mai ningú no em va explicar un conte, per això ara vaig als hospitals a explicar-ne als nens malalts i a la nena que vaig ser.

- Recorda el primer dia d'escola?

- Em feia tanta il·lusió!, però els refugiats estàvem mal vistos. Em van fer van seure sola en un pupitre com si tingués la pesta ,al pati em tiraven pedres i m'escopien. Quan tornava a casa sempre li feia la mateixa pregunta obsessiva a la meua mare: Per què no volen saber res de mi els nens?

- Què horrible.

- Hi havia una nena, Françoise, que em defensava, fou la meua única amiga. La vaig buscar en totes les escoles que vaig anar, però només hi vaig trobar rebuig i soledat.

- No acaba aquí el patiment?

- Quan tenia set anys ens vam reunir amb el meu pare a Vichy. Ells treballaven de sol a sol al camp, jo caminava 8 km per anar a l'escola. Vam passar una gana terrible. Els nens portaven les seves carmanyoles de casa i jo un parell de castanyes. Cada dia em preguntaven, burletes: "I tu, què portes per dinar?"

- Després va venir la Segona Guerra Mundial.

- El meu pare va haver d'anar a buscar feina a zona ocupada i els alemanys el van detenir. Vaig passar la meua vida d'un lloc a un altre, sense que ningú m'estimés i pensant que mereixia aquest tracte, fins a convertir-me en una adolescent amb un motxilla d'autocompassió i una necessitat d'aprovació dels altres desesperada.(...)

Activitats

1 – Quines semblances tenen els records de la Josefina Piquet amb els fets que es narren a *Les tortugues també vuelan*.

2 – Per què creieu que havien de portar la nena al refugi? Com deu ser la vida d'un nen o una nena enmig de la guerra (ja sigui la guerra d'Espanya, la de l'Iraq o la del Líban). Per què es diu que els nens i nenes pateixen més en una situació de guerra?

3 – Per què va passar els Pirineus? Com és que fou rebutjada pels nens de les escoles franceses?

4 – Quan va començar la Segona Guerra Mundial? Per què fou important la ciutat de Vichy, on vivia la Josefina, durant la Segona Guerra Mundial?